

KİTAP TANITIMI / BOOK REVIEW

Fazl Hasan Abbâs, *El-Belâğa Fünûnubâ ve Efnânubâ: İlmü'l-Meânî*,
Amman: Dâru'l-Furkân, 1997, 616 s.

Hazırlayan

BAYRAM KUSURSUZ

Öğr. Gör. | Iğdır Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü

Eserin İsmi ile İlgili Bir Açıklama

Bu eserin içeriğine geçmeden önce, eserin ismiyle ilgili şunları belirtmekte fayda vardır: “Fünûn” ve “efnân” kelimeleri, “fenn” kelimesinin çoğuludur. “Efnân”, aynı zamanda “fenen” kelimesinin cemisidir. İkisi de aslında yine “fenn” kökündendir.

“Fenn” ise sözlükte, cins, tür, çeşit, san’at, teknik, alan, saha gibi pek çok anlama gelir. “Efnân” kelimesi ise, yine bu “fenn” ya da “fenen” (ince dal) kelimesinin çoğullarından biri olabilir. Bir şeyin bölümleri, fakülte-leri, dalları, disiplin-leri, farklı yön ve şekilleri, san’atlar,



ustalık, mahâret, nev'iler, çeşitler, ince dallar, üsluplar, şu'beler... gibi anlamlara gelir.

Bu isim bize, Rahmân Sûresi'nin 48. âyetini hatırlatır. “Zevâtâ efnân”, “(Bu cennetler) çeşit çeşit ağaçlarla, meyvelerle doludur; ikisi de efnân sahipleridir.” (Rahmân, 55/48). Müfessir Hamdi Yazır'ın da dediği gibi, “Efnân”, “fenn” yahut “fenen” kelimesinin çoğuludur. Fenn, nev'i demektir, Nitekim ilmin nev'ine de örfte fen ıtlak edilir. Fenen de ince yumuşak dal, gusun ve nibâl manasındadır. Yani her birinde türlü türlü bostanlar, yahut birçok dallar, şu'beler vardır, ikisi de çeşitli çeşitlidir, demektir. Buna göre mana, “dallar, dallı budaklı” şeklindedir; yahut “fenn”nin çoğuludur ve çeşitler mânâsındadır. Âlimlerin dediklerine göre ve meşhûr olanı, “Efnân” kelimesinin “fenen”in çoğulu olması daha uygundur. “Fen”nin çoğulu ise, meşhûr olan şekle göre “fünûn”dur. İbnü'l-Cevzi'nin (ö. 1200) “*Fünûnu'l-Efnân fî uyûni ulûmi'l-Kur'ân*” adlı eserini de hatırlamakta yarar vardır. Fenn'nin benimsenen birçok anlamından biri “hârîka bir şey” olduğundan, efnân da “birçok hârîka şey” şeklinde de anlaşılabilir.¹ Bu bilgiler ışığında, eserin ismini şu şekilde tercüme edebiliriz: “*Belâgat: Çeşitleri, san'atları, incelikleri, dalları, söz söyleme ustalıkları, meyveleri, teknikleri.*” Görüldüğü gibi yazar bu önemli kitabına, çok anlamlı, kapsamlı ve çok yönlü bir isim vermiştir. Aslında bu tâbir, Arapça'da, yine benzer maksatlarla çok farklı yerlerde kullanım alanlarını da sahiptir. Meselâ: “es-Siyâse; fûnûnuhâ ve efnânühâ” denir.

Eserin Kaynakça Bilgileri

Eser, Arapça'dır, Arap Dili ve Belâğatı üzerinedir, iki mücellet halindedir. Birinci cilt, (ilmü'l-meânî) ile alâkalıdır. İkinci cildi, belâğatın diğer önemli bölümlerini ihtiva eden, (ilmü'l-beyân ve'l-bedî) kısmıdır. Ancak bizim kısaca tanıtmaya çalışacağımız eser, bu serinin birinci kitabı olan, (ilmü'l-meânî) ile ilgili olan birinci cildir. Söz konusu eser, Ürdünlü muâsır âlimlerden, allâme Dr. Fazl Hasan Abbâs'ın (1932-2011), ilm-i belâğat sahasındaki en önemli eserlerinden biridir. Bu zat, aynı zamanda tefsîr ve kırâatta da yed-i

¹ Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Eser Kitabevi, İstanbul 1971, c. 7, s. 4688; Serdar Mutçalı, *Dağarcık Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yayınları, İstanbul 2011, s. 674; *Tâcü'l-Arûs min Cevâbiri'l-Kâmûs*, “Fenn” Maddesi.

tûlâ sâhibi bir şahsiyettir.² Birçok araştırmacıya göre bu eser, Arap belâğatı konusundaki önemli eserler arasına çoktan girmiştir. Hatta öyle ki, bu kitap hakkında, belâğat ilminin öncülerinin yazmış olduğu eserlerin modern bir versiyonudur, diyenler bile vardır.

Elimizdeki nüsha, Ürdün-Ammân'daki, “Dârü'l-Furkân” basım, yayın ve dağıtım'ın baskısıdır. Bu eserin birinci baskısı, 1985'de, ikinci baskısı 1989'da, üçüncü baskısı 1992'de, dördüncü baskısı 1997'de yapılmıştır. Elimizdeki baskı da bu sonuncusu, yani 1997'de basılan dördüncü baskıdır ve en yaygın basımdır. Bu baskı için yayınevi, “*bu son baskı, tashîh, harekeleme, bazı ekler, uygulamalar ve fibrîst*” olarak öncekilerden farklı ayrıcalıklara sâhiptir, diyor.³ Eser 616 sayfadır. Eserin, aynı yayınevinden, daha sonraki yıllarda baskısı olmakla birlikte, başka yayınevlerinden çıkanları da vardır. Meselâ, 575 sayfa hâlinde 2009'da (Dârü'n-nefâis li'n-neşr ve't-tevzî) tarafından da basılmıştır.⁴

Eserin Muhteviyâtı

Serinin ilk kitabı olan elimizdeki bu kıymetli eser, (el-Fesâhatü ve'l-Belâğatü) ve (ilmü'l-meânî) diye iki ana bölümden oluşmaktadır. “el-Fesâhatü ve'l-Belâğatü” isimli birinci ana bölümde, beş fasıl vardır.

*Birinci fasıl*da, fesâhat ve belâğatın târifi ve karşılaştırması üzerinde durulmuştur. Ayrıca alt başlıklarında ise, Arap dilinin fûrûu, fesâhat ve belâğatın lûgat bakımından târifleri, bu iki kelimenin Kur'ân-ı Kerîm'in ışığı altında aralarındaki farklara göz atılmıştır. *İkinci fasıl*da, dilcilere göre (ulemâ-i lûgat) fesâhatin târifi yapılmıştır. Ayrıca, Kazvîni'nin *Telbîsu'l-Miftâh*'ına göre fesâhat meselesi üzerinde durulmuş, Kazvîni'nin dediklerine açıklık getirilmiştir. İbn Sinân'a ve İbnü'l-Esîr'e göre fesâhat, asrımızdaki fasîh olmayan birtakım sözler... gibi konular işlenmiştir. *Üçüncü fasıl*da, ulemâ-i lûgate (dilciler) göre belâğat konusu ele alınmıştır. Devamında ise,

² http://ar.wikipedia.org/wiki/عباس_فضل;

http://www.taghribnews.com/vdch-nx.23_nwidt4t2.html.

³ Fazl Hasan Abbâs, *el-Belâğâ Fümünubâ ve Efnânuha*, Dârü'l-Furkân, Amman 1997, Kapak Bilgileri.

⁴ <http://www.neelwafurat.com/itempage.aspx?id=lbb194871-1654448&search=books>.

Râğıb el-İsfehânî ve belâğat, ıstılahî açıdan belâğat, belâğatın âlet ve araçları... gibi konular işlenmiştir. *Dördüncü fasıl*da ise, “üslûb” meselesine ve üslûbun kısımlarına değinilmiştir. *Beşinci fasıl*da ise, belâğat araştırma ve çalışmaları târihine kısa bir göz atılmıştır.

Kitabın ikinci ana bölümü ise, (‘ilmü’l-meânî) kısmıdır. Bu bölüm de, 10 fasıldan oluşur. *Birinci fasıl*da, ilm-i meânî konusunda bir mukaddime sunulmuştur. Bu mukaddemede, ilm-i meânînin târifi, isim cümlesi, fiil cümlesi, bu ilmin meselelerini sunuşta ulemânın tâkip ettiği yol ve yöntemler, anlatılmıştır. *İkinci fasıl*, “haber” konusuna ayrılmıştır. Haber ve inşâ’nın mânâsı, sıdk ve kizb’in anlamı, bu konularda cumhûrun görüşleri, Nazzâm’ın ve Câhız’ın görüşleri aktarılmıştır. Ardından, iki mebhas açılmış, birinci mebhasta, ağrâzu’l-haber adı altında, haberin birtakım amaç ve maksatları konusu işlenmiştir. İkinci mebhasta ise, “edrubu’l-haber” başlığı altında, haberin kısımlarına değinilmiş, devamında ise, haber-i müekked ve te’kitsiz haber, edevât-ı tevkîd, turuk-u tevkîd, tevkîd usuluları ile ilgili uygulamalı çalışma ve araştırma, kelâmın zâhirin muktezasından çıkması, “inne”nin özellikleri (hasâis) ve faydaları (fevâid)... gibi konular işlenmiştir. *Üçüncü fasıl*, inşâ’ya ayrılmıştır. Daha sonra, inşâ’nın talebî ve gayr-ı talebî olarak taksimi anlatılmıştır. Devamında, birinci mebhasta, emr’in târifi, sîgaları, emir sîgalarının delâlet-i asliyyesinden çıkışı gibi konular vardır. İkinci mebhasta, nehy konusu işlenmiştir. Nehyin târifi, tereccî ile nehyin farkları, temennî edatları; dördüncü mebhasta, nidâ konusuna değinilmiş, bunun alt başlığı olan birinci matlab’ta edevât-ı nidâ, yakına ve uzağa nidâ edevâtı, yakına nidânın uzağa nidâ menzilesine indirgenmesi; ikinci matlapta, nidâ sîgalarının birtakım önemli maksatları; beşinci mebhasta ise, istifham konusu işlenmiştir. Bu beşinci mebhasın birinci matlabında da, edevât-ı istifham ile bunların işâret ettiği sorular arasındaki farklar işlenmiştir. Devamında, hemze, hemzenin ahkâmı, “hel’ edatı ve bunun birtakım ahkâmı; diğer edevât-ı istifham işlenmiştir. İkinci matlapta ise, istifham edevâtının maksatları anlatılmıştır. Buranın alt başlıklarında, öncelikle “takrîr” meselesi anlatılmıştır. Ardından, inkâr; üçüncü olarak da diğer maksatlar anlatılmıştır. Buranın sonunda da, inşâ konula-

rına bir özet sunulmuştur. Ve bu şekilde üçüncü fasıl bitirilmiştir.

Dördüncü fasıl, takdîm ve te'hîr konularına ayrılmıştır. Buranın birinci mebhasinde, müsned-i ileyh'in takdîmi başlığı altında, bunun maksatları, teşvîk, tahsîs, ta'mîm... gibi konular işlenmiştir. İkinci mebhaste, müsnedin takdîmi, bunun maksatları, tahsîs, teşvîk, tefâül gibi konular işlenmiştir. Üçüncü mebhaste ise fiilin müteallikâtının takdîmi anlatılmış ve bir hâtîme ile bu fasıl sonlandırılmıştır. *Beşinci fasıl*, hazf ve zikr konularına yer vermiş, buranın alt başlıklarında ise, birinci mebhaste zikr adı altında, birkaç matlapta bu konular işlenmiştir. İkinci mebhasta, hazf ve bunun alt başlıkları vardır. *Altıncı fasıl*, mârifelik ve nekrelîk üzerinedir. Buranın da pek çok alt başlığı vardır. Burada da detaylıca mârife ve nekre konusu işlenmiştir. *Yedinci fasıl*, takyîdü'l-cümle konusu işlenmiş, birinci mebhasta, şart ile takyîd, ikinci mebhasta şartsız takyîd konuları işlenmiştir. *Sekizinci fasıl*da, kasr konusu incelenmiştir. Birinci mebhaste, kasr'ın târifî, ikinci mebhaste kasrın aksâmı, üçüncü mebhaste kasır yolları ve aralarındaki farklar anlatılmıştır. *Dokuzuncu fasıl*da, "fasl ve vasl" konularında bilgi verilmiştir. Ayrıca, büyük belâğat bilgini ve bu ilmin öncüsü Abdülkâhir el-Cürcânî'nin fazîleti konusunda ayrı bir başlık atılarak bu konu özellikle vurgulanmıştır. Ardından ikinci mebhaste, ahvâlî'l-cümel (cümlelerin halleri), üçüncü mebhaste mevâtînu'l-fasl (fasl yerleri), dördüncü mebhaste mevâtînu'l-vasl (vasl noktaları), beşinci mebhaste vav'lı ve vav'sız hal cümleleri, altınca mebhaste ise atfu'l-cümel (cümlelerin atfî) konusu işlenmiştir.

Onuncu fasıl, îcâz, itnâb ve müsâvât konularına ayrılmıştır. Buranın birinci mebhasinde, bunların vesîle ve gâyeleri, târifleri anlatılmış; ikinci mebhaste, îcâz üzerinde durulmuş; sonra, hazf îcâzı, kelimenin hazfî ve cümlelerin hazfî işlenmiştir. İkinci matlapta ise, kasr îcâzı, üçüncü matlapta merâtîbü'l-îcâz konuları işlenmiştir. Üçüncü mebhaste, detaylıca itnâb üzerinde durulmuş, itnâbın alt başlıkları olan, îzâh ba'del-ibhâm, zikr-i hâs ba'de'l-âm, fâide için tekrîr, îğâl, tezyîl, ihtirâs, ta'mîm, i'tirâz, zâhirin zamîrin yerine konulması... gibi konulara yer verilmiştir. Dördüncü mebhaste ise, müsâvât konusuna değinilmiştir. Kitabın sonlarına ise, birkaç sayfa-

lık, (İlm-i meânînin Kelâm ilmine etkileri) başlıklı bir konu “hâtime” olarak eklenmiştir. Bundan hemen sonra da, kitabın en sonunda, 20 sayfa kadar, kitabın muhtevâsının bir nev’i uygulaması türünden, Secde sûresi’nin belâğî yönden bir tahlili yapılmıştır. Bununla, bu yoldaki ilim talebelerine büyük bir kolaylık sağlanmıştır.

Eserde İstifâde Edilen Bâzı Kaynaklar

Her ilmi çalışmada olduğu gibi, bu eserin sonunda da müellif, kitabı hazırlarken istifâde ettiği kaynakları kaydetmiştir. Ardından da, sırasıyla, âyet-i kerîme, hadîs-i şerîf, a’lâm, eş’âr ve kitabın muhtevâsındaki mevzûların fihristlerini yapmıştır. Yazar, eseri hazırlarken, içinde yazarın kendi diğer birtakım eserleri de olan yaklaşık 80 kadar zengin ve bir o kadar da önemli kaynağa başvurmuştur. Bu eserlerin ilk etapta göze çarpan belli başlıları şunlardır: *el-İtkân fî ulûmîl-Kur’ân*, *el-Belâğâ fî Sevbiba’l-Cedîd*, Câhız’ın *el-Beyân ve’t-Tebyîn*’i, Zebîdî’nin *Tâcü’l-Arûs*’u, Kazvîni’nin *Telbîs*’i, Hâşimî’nin *Cevâbirü’l-Belâğâ*’sı, Bağdâdî’nin *Hizânetü’l-Edeb*’i, Cürcânî’nin *Delâilü’l-İcâz*’ı, Dîvânü Ebî Temmâm, Şerbu Dîvânî Ferezdak, Şerbu Dîvânî Mütenebbî, Şerbu Şüzûrîz-Zeheb, Keşfü’l-Hafâ, Mecmeu’z-Zevâid, Mu’cemü’l-Müellifîn, Sekkâki’nin *Miftâhu’l-Ulûm*’u, Râğib el-İsfehânî’nin *el-Müfredât fî Garîbîl-Kur’ân*’ı.

Müellife Göre Bu Kitabın Bâzı Özellikleri ve İçeriği

Bu eserde, yazarın, birinci ve ikinci baskılar için hazırladığı iki mukaddimesi (önsöz) mevcuttur. 5 Mayıs 1985’te, Ammân’da yazmış olduğu birinci baskının mukaddimesinde yazar özetle, hazırladığı bu eserin, şu özelliklerde olacağını umduğunu belirtiyor ve şunları söylüyor: “Bu kitabın içeriği, Arap belâğatındaki birtakım konulardan ibârettir. Bu, söz söyleme san’atıdır. Bu eserin, kullanımını kolay ve pratik, ulaşılabılır, gölgeleri yayılmış (büyümüş, filizlenmiş, bereketli) bir eser olmasını diliyorum.”⁵

Eserin Üslûbu

12. kez basılan bu kıymetli eserde allâme üstad Fazl Hasan Abbâs, ‘ilm-i meânî’nin konularını, kolay ve kolaylaştırıcı, anlamayı

⁵ *el-Belâğâ Fünûnubâ ve Efnânubâ*, Önsöz.

kolaılaştırıran-yaklaılaştırıran, sunuş ve şerhi çok güzel bir üslupla, Kur'ân âyetlerinden, hadis-i şerîflerden, şiir ve nesir kelâm-ı belîğ-lerinden bolca delillendirerek, farklı bir yöntemle sunmuştur. Bunu da, sadece ve sadece “düşünce”nin, okuyuculara yakınlaşması ve yakınlılaştırılması için yapmıştır. Ancak şu bir gerçektir ki, bu ilimle ilgili kitaplarda, çoğu kez pek yeni örnekler getirilmez.⁶ Yazar bu eseri, okuyucuyu cezbedecek bir albenu ile yazmıştır. Bunu, O'nun “*İtkânü'l-bürhân fî ulümü'l-Kur'ân*” ve “*Kasasu'l-Kur'ânî*” gibi eserlerini ve diğerlerini mütâlaa edenler bilirler.⁷

Eserin Yazılış Nedeni

Yazar, birinci baskının önsözünde, eseri niçin yazdığına dair birtakım bilgiler veriyor: “Beni bu konuları yazmaya ve kaydetmeye sevkeden şey, öğrencilik kürsüsünde otururken ders çalıştığımda ve daha sonra, hocalık ve tedrîs kürsüsünde muallim ve öğretici olarak karşılaşmış olduğum birtakım acılar, çaba ve gayretler, tahammülü zor şeylerdir.”

Yazar bu sözlerin devamında şunları belirtiyor: “Ben, yeni şeyler getireceğimi sanmıyordum. Ancak bütün istediğim şey -ki bunu, ders görme ve tedrîs etme zamanlarımda da ifâde etmiştim-, şu idi: Ben, birtakım suûbet noktalarını idrak etmiştim, birtakım problemli mevzular ve yerler, tıbâi (yapı-kışilik-karakter) güzelleştiren, dili düzeltip tashîh eden, hissi narinleştiren bu san'atın ifâdesi (faydaları) ile, ders gören öğrencilerin arasına girip engel olan birtakım belirsizlik nedenlerini görmüştüm. Ki bunları, (bu ilmin) imamları, kitaplarına emânet olarak bırakmışlar, onların fikirleri bunu nazmetmiş, dizip yoğurmuş.. bütün yetenekleri ve kâbiliyetleriyle canla başla çalıştıkları, ve sonunda kalemlerinin satırlara döktüğü şeylerdir. Bunlar, kıymetini bilenler için çok büyük birer hazinedirler.”

Belâğat İlminin Tâliplerini Baktıran Üç Şey Nedir?

Yazar, öğrencilerin ve araştırmacıların en çok zorlandığı, bir türlü başaramadığı, bıkıp usandığı, dinlemesi kendilerine ağır gelen, kendileri ile bu kâidelerin onların akıllarını (kalp-zekâ) delip geçip

⁶ <http://www.omferas.com/vb/t28776>.

⁷ <http://www.chatharat.com/vb/showthread.php?t=890>;
<http://www.tau.com/vb/showthread.php?t=125577>.

ve aşması arasına giren şeyleri sıralıyor:

(1) Üslup: Bazı modern kitaplar, yazarlarının çok üstün gayretlerine rağmen, çoğunun üslupları pek kolay değildir. Yeni bir dil geliştirmeden bunları derinlemesine incelemek mümkün değildir. (2) Kitaptan kitaba nakledilen birtakım örnekler; (3) Anılmaya pek değmeyen bazı kazıyelerin (mes'ele) bu kitaplarda geçmesi...⁸

Müellifin Bu Eseri Yazmadaki Hedefleri

Yazar bu eseri yazmasındaki hedeflerini şöyle sıralıyor: Birinci hedefinin şu olduğunu söylüyor: “Benim birinci hedefim, delilleri çoğaltmak; özellikle sözlerin en hayırlısı olan Kur’ân-ı Kerim’den ve sünnet-i nebeviyye’den, kelâm-ı belîğden, şiirden, nesirden olan bu örnekleri artırmak...” Bunu söyledikten sonra yazar, okuyucunun işini kolaylaştırmak ve konunun daha iyi anlaşılması için, gerçek hayattan birtakım misâller vermekte zorlandığını da ifade ediyor. İkinci hedefi olarak yazar, şunları söylüyor: “İkinci hedefim, okuyucuyu, belâğat kültürümüzle, özellikle eskiden meşkûr eserler yazan Abdülkâhir gibi (ra) (ki o, şerh ve tavzihe muhtaç birtakım ibârelerin şerhini yapmıştır) zatlara bağlamak ve kavuşturmaktır.” Yazar bunları söyledikten sonra, bir üçüncü hedefinden bahsediyor: “Ben, birtakım belâğat kadıyeleri (mes’eleler) ve büyüklerin pek değinmediği, ya da göz yumduğu önemli konulardan pek çoğuna değinmeye çalıştım.” Yazar, dördüncü bir hedeften de bahsediyor. Ve bu dördüncü hedefi, amaçlarının en büyüğü, hatta en başta anılması gerekeni olarak söylüyor, ve bunu şu şekilde izah ediyor: “Bu da, okuyucunun nazm yönünden, Kur’ânî icâz kazıyyesi (mes’ele) ile bağını kurmayı amaçladığım hedeftir.”⁹

“Belâğatünâ ve Lüğatünâ” Serisi

Birinci baskının önsözünde müellif, bu birinci eserin, “Belâğatünâ ve Lüğatünâ” serisinin ilk kitabı olduğunu belirtiyor. Bu çalışmayı, ikincisinin tâkip edeceğini, bunun da “*el-Beyân ve'l-Bedî*” üzerinde olacağını söylüyor. Bu serinin üçüncü eseri olarak da, “*el-Belâğatü'l-Müfterâ aleyhâ beyne'l-asâleti ve't-teberyeti*” adlı ese-

⁸ *el-Belâğat Fünûmubâ ve Efnâhubâ*, Önsöz.

⁹ <http://www.ncefwafurat.com/itempage.aspx?id=lbb114345113211&search=books>.

rini söylüyor. Ayrıca, bu silsilenin başka konuları olacağını da dile getiriyor.¹⁰

“Bu Eser, Bu Yolda Atılmış Sadece Bir Adımdır”

Birinci baskının önsözünü müellif Fazl Hasan Abbâs, araştırmacılar ve öğrenciler ile Kur’ân-ı Kerîm’in halâvetini zevketme arasına giren birtakım engellerin telâfisi için Cenâb-ı Hakk’ın hayır ve bereketini umarak, güzel temennî ve dileklerle bitiriyor. Yazar ardından, “Bu çalışma bu yolda bir adımdır”, diyor. “Eğer isâbet etti, doğruyu buldu isem, Allah’ın inâyetindedir, şayet aksi olmuşsa, hakîm münekkitler bu konuda beni uyarmalıdır. Zira her bilen üzerinde, daha fazla bir bilen vardır.”¹¹

İkinci Baskının Önsözü

1 Ocak 1989’de Ammân’da yazdığı ikinci baskının önsözünde yazar, bu eserin birinci baskısının bir seneden fazla bir zamandan beri çoktan tükendiğini, şükran ve teşekkür ifadeleriyle belirtiyor. Bu eserde, Arap Belâğatı âşıklarının ve meraklılarının ve Arap beyanının zevkine varanların, Kur’ânî îcâzın mezâhirlerinin (görüntü, şekil, biçim) bazılarını vukûf peyda etmelerini diliyor. Bütün bu kimseler ve bunların dışında, amaçları “hoşnut olmak” ve “hoşnut etmek” olan diğer kültürlü kimselerin bütün bunları duymalarını istiyor. Ardından, bu eserin baskısı için çekmiş olduğu bütün sıkıntıların, karşılaştığı zorlukların, bütün bunların, kârîin-i kirâma “kolaylık olsun diye” yapıldığını söylüyor.¹²

İkinci Baskının Birinci Baskıdan Farkı Nedir?

Yazar, ikinci baskının önsözünde, bu ikinci baskının, önceki baskıdan birtakım farkları olduğunu söylüyor. Bunun sadece kullanılan harflerin güzelliği ile ilgili olmadığını, başka pek çok farkın bulunduğunu belirtiyor.

(1) Pek çok matbaa hatâsının tashîhi; (2) Kitabın pek çok konusuna, bâzı ilmî kazıyelerin (mes’ele) eklenmesi; (3) Bazı ibâre ve ifâdelerin açıklanması. Kur’ân-ı Kerîm’den ve hadîs-i şerîflerden ve

¹⁰ *el-Belâğâ Fünûnubâ ve Efnânubâ*, Önsöz.

¹¹ *el-Belâğâ Fünûnubâ ve Efnânubâ*, Önsöz.

¹² *el-Belâğâ Fünûnubâ ve Efnânubâ*, Önsöz.

eş'âr-ı arap'tan misâllerin daha da çoğaltılması; (4) Kur'an-ı Kerim âyetlerinin, şiiirlerin ve şeklen yanılıcı bazı lafızların harekelenmesi... ki, bu sayede, bunların okunuşunda olabilecek bir hatadan korunulsun; (5) Konum itibariyle îcab ederse beyitlerin şerhi, ve bunların şâirlerine nisbet edilmesi; (6) Kitapta geçen yazar ve şâirlerden bazı büyüklerin tercüme-i hâlleri; (7) Kitabın maddelerinin, okuyana, amaçlanan bir anlayış noktasında yardımcı olacak ve mevzuu kolaylıkla kavrayacak şekilde, paragrafların tafsili ve rakamlandırılması; (8) Faydaların itmâm ve ikmâli. Bunun için, Kur'an-ı Kerim'den bir sûrenin beyânî ve îcâz açısından tahlilini yapmıştır. Bunu, ('ilm-i meânî) kitabının diğer maddelerine bağıntılı bir şekilde yapmıştır.¹³

Okuyucuları, Eser Hakkında Neler Dediler?

İnternette bu eserle ilgili birtakım bilgileri tararken, kimi okuyucuların, bu eser hakkında bazı sözlerini gördüm. Bir okuyucu şunları söylüyor: "Bu eser, çok kıymetlidir. İçinde misâlleri bol, örnekleri çoktur. İbâreleri kolaydır ve selis (akıcı) bir üslûba sâhiptir."¹⁴ Kimi okurlar, belâğatın en önemli eserlerini sayarlarken bu kıymetli eseri de ekliyorlar: el-Cürcânî'nin *Delâilü'l-îcâz* ve *Esrârü'l-belâğâ'sı*, Dr. Bekrî Şeyh Emîn'in *el-Belâğatü'l-Arabîyye fî Sevbiha'l-Cedîd'i*, İsâ el-Âküb'un *Kitâbü'l-Mufasssal fî Ulûmî'l-Belâğatî'l-Arabîyye'si*, Dr. Fâdıl es-Sâmerrâî'nin *Meânî'n-nabv, Belâğatü'l-keleme, et-Ta'birü'l-Kur'ânî*"si ve Muhammed Ebû Mûsâ'nın, *et-Tasvîrü'l-Beyânî, Delâlatü't-Terâkîb, Medbal li-Kitâbey Abdülkâbir el-Cürcânî'si* ve bir de Fazl Hasan Abbâs'ın inceleme sadedinde olduğumuz bu eseri. Bir kısım okurlar da, yine bu eser hakkında şunları söylüyorlar: "Müellif, bu eserin ihrâcını (yayım), tanzîmini çok güzel yapmış, içine bolca örnek ve şevâhid (delîl) koymuş, bunları esere serpiştirmiş, ve belâğatın anlaşılmasına yardımcı olsun diye bu hayırlı eseri yazmıştır."¹⁵ Bazıları bunlara ilâveten, son devir eserlerinden Hâmid Avnî'nin *el-Minhâcü'l-vâzıh*, Merâğî'nin *Ulûmü'l-*

¹³ *el-Belâğâ Fünûnubâ ve Efnânubâ*, Önsöz.

¹⁴ <http://www.almaktabah.net/vb/showthread.php?p=146689>.

¹⁵ http://boardreader.com/thread/afdl_thlathah_ktb_fi_alblaghah_f6fXrec.html; <http://www.alfaseeh.com/vb/showthread.php?t=35508#post251776>.

Belâğâ, Dr. Bekrî Şeyh Emîn'in *el-Belâğatü fî Sevbiba'l-cedîd* gibi eserlerini... dahası, Zemahşerî'nin, Sekkâkî'nin Câhız'ın, Cürçânî'nin eserlerinin yanında bunu da en önemli belâğat eserlerinden biri saymaktadırlar.¹⁶ Kimileri, Abdülkâhîr el-Cürçânî'nin *Esrârü'l-Belâğâ ve Delâilü'l-İcâz*, Dervîş el-Cündî'nin *İlmü'l-meânî*, Ahmed el-Hâşimî'nin *Cevâbirü'l-Belâğâ* gibi eserleriyle birlikte onu da sayarlar. Ve bu eserin artık, temel eserlerden biri olduğunu söylerler.¹⁷ Bazılarına göre bu eser, modern-muâsır eserlerin en geniş, en çaplı ve en kolay olanıdır. Sunuş bakımından da en iyisi, hârika bir eserdir.¹⁸

Kaynaklar

- Yazır, Elmalılı Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, Eser Kitabevi, İstanbul 1971.
- Abbâs, Fazl Hasan, *el-Belâğâ Fünûnubâ ve Efnânubâ*, Dâru'l-Furkân, Amman 1997.
- Mutçalı, Serdar, *Dağarcık Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yayınları, İstanbul 2011.
- Zebîdî, Muhammed, *Tâcü'l-Arûs min Cevâbiri'l-Kâmûs*, Kuveyt 1987.
- <http://alra7ma-akhawat.com/t/archive/index.php/t-42258.html>.
- http://ar.wikipedia.org/wiki/عباس_فضل.
- <http://www.taghribnews.com/vdch--nx.23nwidt4t2.html>.
- http://boardreader.com/thread/afdl_thlathah_ktb_fi_alblaghah_f6fXrec.html.
- <http://faculty.mu.edu.sa/emousa/eeeee>.
- <http://vb.arabsgate.com/showthread.php?t=532607>.
- <http://w7oosh-rap.com/vb/archive/index.php/t-2728705.html>.
- <http://www.alfaseeh.com/vb/showthread.php?t=35508#post251776>.
- <http://vb.arabsgate.com/showthread.php?t=532607>.

¹⁶ <http://www.alfaseeh.com/vb/showthread.php?t=35508#post251776>;
<http://vb.arabsgate.com/showthread.php?t=532607>.

¹⁷ <http://vb.arabsgate.com/showthread.php?t=532607>;
<http://faculty.mu.edu.sa/emousa/eeeee>.

¹⁸ <http://alra7ma-akhawat.com/t/archive/index.php/t-42258.html>);
<http://w7oosh-rap.com/vb/archive/index.php/t-2728705.html>.

<http://www.almaktabah.net/vb/showthread.php?p=146689>.

<http://www.chatharat.com/vb/showthread.php?t=890>.

<http://www.tau.com/vb/showthread.php?t=125577>.

<http://www.neelwafurat.com/itempage.aspx?id=lbb114345113211&search=books>.

<http://www.omferas.com/vb/t28776>.